

MEMURUN ÖLÜMÜ

Bir gece, mümeyyiz İvan Dmitriç Çerviyakov, ikinci sıra koltuklardan birine oturmuş, dürbünle *Kornevil Çanları*'nı seyrediyordu. Çerviyakov seyrediyor, mutluluğun en yükseklerine ulaştığını duyuyordu. Derken birdenbire... Hikâyelerde bu “derken birdenbire”lere sık sık rastlanır. Yazarlar haklı: Yaşam beklenmedik şeylerle öylesine dolu ki... Derken birdenbire yüzü buruştu. Gözleri kaydı, soluğu kesildi. Dürbünü gözünden ayrıldı, eğildi ve... “Haşşuuu!..” diye aksırdı. Bildiğiniz gibi aksırık, hiçbir yerde, hiç kimseye yasak edilmemiştir. Köylüler de aksırır, emniyet amirleri de aksırır, hatta bazen, danışmanların bile aksırdığı olur. Herkes aksırır. Çerviyakov hiç de bozulmadı, mendili ile ağzını burnunu sildi, nazik bir insan gibi, kimseyi rahatsız edip etmediğini anlamak için çevresine bakındı. Ve hemen utanmak zorunda kaldı; önünde, birinci sıra koltuklardan birinde oturmakta olan yaşlı bir beyin, kafasını, ensesini eldiveni ile dikkatle silmekte olduğunu, bir şeyler mırıldandığını gördü. Çerviyakov, ihtiyarın Ulaştırma Bakanlığında çalışan sivil generallerden Brizjalov olduğunu fark etmekte gecikmedi.

‘Adamın üstünü başını berbat ettim,’ diye düşündü. ‘Gerçi, benim amirim değil, yabancı, ama ne de olsa hoş bir şey değil. Özür dilemeliyim.’

Çerviyakov, öksürdü, gövdesini biraz ileri doğru verdi, generalin kulağına:

“Af buyurun, efendimiz,” diye fısıldadı; “üstünüzü başınızı berbat ettim. İstemeyerek oldu.”

“Zararı yok, zararı yok!..”

“Allah rızası için af buyurun! Ama ben... böyle olmasını istemezdim.”

“Ama oturunuz rica ederim. Bırakın da dinleyeyim!..”

Çerviyakov utandı, alık alık sırttı, sahneye bakmaya başladı. Tiyatroyu seyrediyor ama zevk duymuyordu. İçini bir kurt kemirmeye başlamıştı. Perde arasında Brizjalov’a yaklaştı, yanı başında yürüdü, ürkekliğini yenerek mırıldandı:

“Efendimiz, üstünüzü başınızı berbat ettim. Af buyurun! Oysa ben... Hiç de böyle olmasını istemiyordum.”

General:

“Yeter artık canım, ben onu unutmuştum bile, oysa siz boyuna tekrarlayıp duruyorsunuz,” diye söylendi, alt dudaklarını da hızlı hızlı oynatmaya başladı.

Çerviyakov, kuşkuyla generale bakarak: ‘Unutmuş ama gözleri hain hain bakıyor, konuşmak bile istemiyor,’ diye düşündü. ‘Bunun bir doğa yasası olduğunu kendisine anlatmalıydım. Yoksa herif tükürmek istediğimi sanabilir. Şimdi sanmasa bile, sonra sanabilir.’

Çerviyakov evine gelince ettiği kabalığı karısına anlattı. Karısı, görünüşe göre olup biteni pek de umursamadı. Yalnız korktu, ama Brizjalov’un bir “yabancı” olduğunu öğrenince rahat bir nefes aldı:

“Neyse sen yine de gidip ondan özür dile,” dedi. “Sosyete hayatında nasıl davranılacağını bilmediğini sanabilir.”

“Bütün sorun işte burada ya! Ben özür diledim ama o biraz tuhaf davrandı. Akla yakın bir söz söylemedi. Hoş, konuşmaya da vakti yoktu ya.”

Artesi gün Çerviyakov yeni üniformasını giydi, tıraş oldu, meseleyi Brizjalov’a anlatmaya gitti. Brizjalov’un bekleme odasına girince orada birçok ricacı, bunların arasında da, ricacıların dertlerini dinlemeye başlamış olan Brizjalov’u gördü. General, birkaç ricacının derdini dinledikten sonra gözlerini Çerviyakov’a kaldırdı. Mümeyyiz:

“Dün gece ‘Arkadi’de,” diye anlatmaya başladı, “eğer hatırlarsanız efendimiz, aksırılmış ve... istemeyerek üstünüzü başınızı berbat etmiştim. Af...”

Sivil general:

“Ne saçma şey... Aman yarabbi,” diye mırıldandı ve bir başka ziyaretçiye dönerek: “Siz ne istiyorsunuz?” diye sordu.

Çerviyakov sarararak: ‘Konuşmak istemiyor,’ diye düşündü. ‘Demek ki kızıyor. Hayır, bunu böyle bırakmamalıyım... Ona anlatmalıyım.’

Sivil general, son ricacı ile konuşmasını bitirip çalışma odasına yürüyünce, Çerviyakov da arkasından yürüdü.

“Efendimiz,” diye mırıldandı. “Efendimizi rahatsız etmek cesaretinde bulunuyorsam, bu sadece içimdeki pişmanlık duygusundan ileri geliyor. Siz de bilirsiniz ki efendimiz, isteyerek yapmadım.”

Sivil general, ağlamaklı suratını astı, elini sallayarak:

“Ama siz benimle düpedüz alay ediyorsunuz!” dedi, kapının arkasında kayboldu.

Çerviyakov evine giderken şöyle düşündü: ‘Bunda hiçbir alay yok. Bir türlü anlamıyor, bir de general olacak. Öyleyse artık ben de bu palavracıdan af maf dilemem. Canı cehenneme! Ona bir mektup yazarım. Ama bir daha gitmem, vallahi gitmem.’

Çerviyakov evine giderken böyle düşünüyordu. Generale mektup yazmadı. Düşündü taşındı, ama bu mektubu bir türlü toparlayıp yazamadı. Ertesi gün kendisinin gidip işi anlatması gerekirdi.

General sorgu dolu gözlerini ona diktiği zaman Çerviyakov:

“Dün efendimizi, buyurduğunuz gibi, alay etmek için rahatsız etmeye gelmemiştim. Aksırırken üstünüzü başınızı berbat ettiğim için özür dilemeye gelmiştim. Alay etmek benim ne haddime? Bizler alay etmeye kalkarsak o zaman, efendime söyleyim, insanlara saygı kalır mı?”

Mosmor kesilen, sapır sapır titreyen general, birdenbire:

“Defol!..” diye bağırdı.

Dehşetinden kireç gibi olan Çerviyakov, bir fısıltı hâlinde:

“Ne buyurdunuz?” diye sordu.

General ayaklarını yere vurarak:

“Defol!..” diye tekrarladı.

Çerviyakov’un karnında bir şeyler koptu. Hiçbir şey görmeden, geri geri kapıya gitti, sokağa çıktı, yürüdü. Bir makine gibi evine gelince, üniformasını çıkarmadan kanepeye uzandı ve... Öldü.

1883